

Solidarita

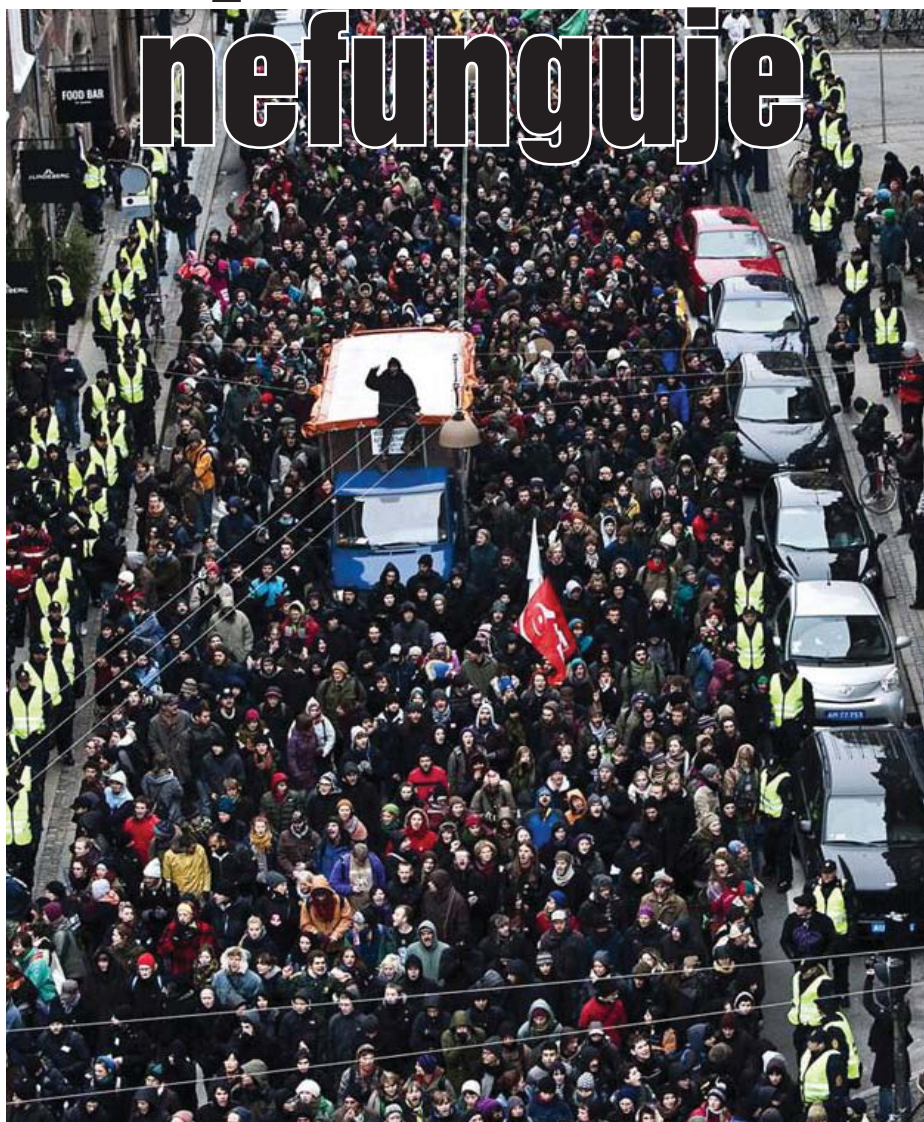

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

SOLIDÁRNÍ CENA 10 KČ

ČÍSLO 41

Kapitalismus nefunguje

Potřebujeme alternativu zdola

Rozprodávání centra
Prahy str. 3

Zemřel Howard Zinn
str. 10

Rozhovor s Evou
Novákovou II str. 8

Evropa jako cíl?

Ve čtvrtek 4.3. se v budově Poslanecké sněmovny konala konference Iniciativy Ne základnám, která se jmenovala „Evropa jako cíl? Proč a jak bránit Evropu.“ Cílem konference bylo reflektovat dosavadní zkušenost v boji proti základně USA v ČR, ale pokusit se zároveň ukázat, kam dál směřovat politickou aktivitu Iniciativy.

Na konferenci vystoupili mimo jiné byl analytik a politolog Oskar Krejčí, novinář Štěpán Kotrba, místopředseda poslanecké sněmovny a stínový

ministr zahraničí za ČSSD Lubomír Zaorálek a další. Právě Zaorálkovo vystoupení vzbudilo nejprudší reakce, když nekriticky hodnotil Obamovu zahraniční politiku. Jasně na to poukázal mluvčí Ne základnám, Jan Májiček, když napadl Bushovo dědictví, válku v Afghánistánu, a požadoval úplné české stažení z této operace. Sál ho odměnil potleskem.

Z konference vzešla také rezoluce a europetice. Spolu s videozáznamy všech vystoupení bude na webových stránkách Iniciativy.

Domácí:

Kapitalismus v praxi

Kapitalismus není systém, v němž se hledí na zájmy lidí, jde v něm především o peněžní zisky a člověk zůstává v pozadí. A tak lidé zažívají různé příběhy, kdy jim zaměstnavatel ukazuje, co všechno si může vůči nim dovolit. Chtěla bych se s vámi podělit o pár zkušeností, které jsou příkladem toho, co se u nás děje a co člověka, který hledá práci a najde ji, může potkat.

Tak tedy, po universitě jsem dlouho nemohla najít práci, nakonec jsem jí našla v jedné bezpečnostní agentuře na pozici recepční. Docela to šlo, výpověď mi dali proto, že jsem si nenechala líbit, když mi pracovnice firmy, která najímala tu mou, vynadala, že jsem vlasy neměla dostatečně stažené vzadu a začala mi nadávat, (ještě před jejím anglicky mluvícím kolegou), že vypadám jako bych se nečesala, atd. a já nemlčela a bránila se. Odešla a za chvíli mi volal šéf, že končím. To bylo potom, co si svůj majetek, kterým byl dům v Karlově ulici u Staroměstského náměstí, kde jsem pracovala přijel prohlédnout majitel z USA. Já měla vlasy ve francouzském copu a několik pramínků mimo něj a to byl důvod vyhazovu.

Pracovala jsem mimo jiné i v jednom skladu. V inzerátu se psalo, že hledají dělnice do skladu s oblečením. Nastoupila jsem a dali mě do sekce, kde jsme vyndávali z kamionu oblečení balené po několika kusech a dávali je na tyče, potom se balík rozřízl a oblečení se dávalo k sobě dle druhu a velikosti a štítkovalo se. Práce začínala v 7 hodin a ráno jsme nevěděli kdy skončíme. Odejít jsme mohli, až když to mistrové uznaly za

vhodné, takže jeden den jsme dělali třeba 11 hodin, druhý 12, třetí 10 hodin, atd.. Což je samozřejmě porušování Záköníku práce, ale ten vedoucí nezajímá. Zvláštní to bylo i s přestávkami, totiž vedoucí byli kuřáci a každou

přestávku pro ty, co kouří, ostatní v naší sekci museli pracovat. Mě se to nelíbilo, řekla jsem že jsem závislá na jídle a že taky potřebuju přestávku. Mistr na mě nevěřičně koukal a vyhrkl ze sebe ať jdu, ale ať jsem za

tam dokonce měli strach říct vedoucím že došlo mýdlo na WC, kam chodili i vedoucí, které měly umyvadlo i u sebe v kanceláři, kde byl vzduch tak zakouřený, že se člověk až dusil, když tam musel pro něco jít a kouření na pracovišti, kde jsou i nekuřáci, to je další porušení Záköníku práce.

Když člověk nemůže najít práci, zkouší to všude možné. U bezpečnostních agentur si moc nevybírájí a někdy je moc je nezajímá ani váš životopis. Chtějí vědět hlavně kdy můžete nastoupit. Nikdo jiný mě nechtěl vzít a tak jsem začala u jedné takové pracoven. Na zákonem stanovenou max. pracovní dobu se tam moc hledí, a tak jsem pracovala 50 hodin každý týden. Plat, který mi slibovali mi odmítli napsat do smlouvy, a tak ho ani nedodržovali. Nakonec jsem pracovala na ministerstvu, které si je najímalo, jako recepční. Ve vrátnici bylo nakouřeno od mých kolegů, kteří tam kouřili, než jsem přišla do práce a z kuřárny, co byla naproti. Stěžovala jsem si na to, ale nepomohlo to. Jednou přišel můj nadřízený, který mi vynadal, že kvůli mně musel na „kobereček“, protože si pracovníci (kteří pracovali jinde než já a okolo

chvíli řekl třeba náš mistr, že je přestávka. Tím ale myslel

3 minuty zpět. Já byla, ale jeho kuřácká parta ne. Lidé

mě probíhali na pár sekund, když šli na oběd) stěžovali na mě, že větrám, když je zima, a já mu řekla, že je to proto, že mi kolegové, než přijdu do práce kouří a kouř jde na mě i z kuřárny naproti a že mám ze zákona nárok na nekuřácké prostředí, odvětil, že ho to nezajímá, že já pro něho nejsem důležitá. To že já tam mrznu, protože je mi špatně ze zakouřeného vzduchu mu bylo také jedno. Také se, a nejen mě stalo, že mi nedali celou výplatu a po upozornění plat dorovnali, třeba až za 3

měsíce.

Nedávno jsem byla na jednom pohovoru zase u jedné bezpečnostní agentury. Nezaměstnaných je hodně, člověk to zkouší, kde se dá. Zavolali mi asi za 2 měsíce, že mě berou. Hned 2. den jsem měla na 12 hodin nastoupit na „zpracování“ a pracovala jsem i druhý den, a oba zadarmo a potom mi řekli, že si mám pořídit potvrzení od lékaře, a výpis z rejstříku trestů, potvrzení z úřadu práce (ÚP), atd. A dali mi na to den volna. Smlouvu

mi nedali s tím, že firma je z Ostravy a že to potvrzuje. A já šla a vyřídila si vše, za potvrzení od lékaře zaplatila 500 Kč, za výpis 50 Kč a odhlásila se z ÚP. A potom mi zavolali, že mě neberou, protože jsem se nelíbila holce, vedle které jsem měla pracovat na stejné pozici a která je z firmy, která tuhle najímá a na můj dotaz, jestli mi proplatí těch 550,- mi pan manažer řekl že NE.

Možná i vy máte podobné zkušenosti jako já a potýkáte se systémem, kde nezaměstnanost je brána

jako něco normálního, kde lidé co mají práci raději mlčí, když s nimi zaměstnavatel špatně zachází, aby nedostali vyhazov. Je to špatné, ale politiky to netrápí. Někdy by se měli zamaskovat a jít mezi lidi a zkusit si, jaké to je být bez práce, nebo pracovat.

Napište nám, jaké máte zkušenosti se zaměstnavateli, s pohovory, s nezaměstnaností. A nebojte se, jde to změnit. Změna systému je možná. Jen se musíme dát dohromady, spojit se.

DANA HLADÍKOVÁ

Parcely za slušný balík

V jedné písničce se zpívá: „my Prahu nedáme, radši ji zbouráme“. Byla by velká škoda ji zbourat a velká škoda je ji i rozprodat. Ale děje se to všude, i v jiných městech u nás.

Pozemek se prodá soukromé firmě, která zde postaví, co chce. Má totiž peníze a ty se mnohým lidem, kteří nám vládou, líbí mnohem víc, než to, že se v městech vyskytují prostranství, která jsou nezastavěná, kde rostou stromy a lidé se mohou posadit na lavičky a užít si klidu i třeba v již o kousek dál rušném městě, jakoby prostor, z kterého neplynou peníze, neměl žádnou hodnotu. Příroda i v silně zastavěných územích měst je potřeba a má mnoho funkcí, např. uklidňuje, hygienickou, protože zachytává prach a nečistoty, kterých je hodně, zvyšuje vzdušnou vlhkost v parném létě, je úkrytem pro různé živočichy, vytváří kyslík, snižuje hluk, atd. Ale není to jen příroda, která se tu ničí, i staré domy jsou často překážkou pro úplatků lačné panstvo. Pokrok je třeba, ale jestli pokrokem lze nazývat např. to, že na místě bývalých kasáren na Náměstí Republiky byl postaven hned naproti obchodnímu domu Kotva a v blízkosti obchodního domu Bílá labuť, velký obchodní dům Palladium, tak tedy nevím. Neuctu ke starým a vzácným domům, které nám ukazují minulost a jsou svědectvím o činnosti našich předků lze spatřovat i v tom, když je dovoleno firmám vybourat jejich vnitřek a ponechat jen fasádu, za níž se skrývá chladná prosklená

krychle či kvádr, či necitlivá rekonstrukce. Jiné domy se pro změnu nechávají zchátrat opuštěné třeba restituentem, či majitelem, který se o ně nestará a tak pomalu odcházejí do zapomnění, až už třeba zbude jen konstatování statika, že

dopředu vědělo proč a jestli bude zájem o pronájem. Chybí dostupné byty pro obyčejné lidi, kterým z kapes nekoukají miliony, ale na to se nehledí, protože chudí jsou chudí a na ty se přece kouká z patra, z těch převratně peněžní zisky neplynou. V prosklených

úřednicích a politiky často nevyslyšeny. Dovoluje se ničení historických budov a zákoutí města Prahy, která je v seznamu UNESCO. Takto hospodaří zvolení politici s jím svěřeným majetkem.

Kasárna Jiřího z Poděbrad, zvaná Josefská na Náměstí Republiky

Vznikla v letech 1799-1800 v budovách bývalého kapucinského konventu u kostela sv. Josefa. V letech 1857-1861 na místě konventu vzniklo ve stylu romantické neogotiky s románskými prvky hlavní křídlo do náměstí a jízdrna při ulici Na Poříčí. V této podobě se areál dochoval donedávna, pomineme-li zjednodušení hlavní fasády při opravě v sedmdesátých letech 20. století.

Po listopadových změnách se armáda z objektu vystěhovala a stát se rozhodl kasárna s pozemkem prodat. Souhlas s prodejem udělila vláda v roce 1995 a podepsal ji V. Klaus. V roce 1996 byl areál prodán firmě European Property Development za 50 milionů marek. Součástí kupní smlouvy byl i projekt, který předtím nebyl konzultován s orgány památkové péče. Záměr počítal s výstavbou obrovského administrativě-obchodního kolosu, který by svou velikostí a objemem překonala stavby v okolí včetně

už je pozdě, nebo politiků, že oprava by stála příliš. A jaká je další budoucnost těchto pozemků, pod starými domy, nebo těch nezastavěných k odpočinku mezi trochou přírody? Prosklené budovy, často zvané administrativní, určené jako prostor pro kanceláře a obchody mají na sobě hodně dlouhou dobu plachty s nápisem „K pronájmu“ či „For rent“, aby rozuměli i bohatí zahraniční obchodníci. Tyto prosklené budovy se staví, aniž by se

budovách je v zimě zima (hodně se topí kvůli unikům tepla) a v létě vedro (musí se hodně používat klimatizace) a v halách s recepemi se hodně svítí i ve dne a tudíž jsou často velmi ekologicky nepříznivé a energeticky náročné. Z míst, kde tyto budovy jsou, mizí i tzv. genius loci, což znamená duch místa, jakýsi zvláštní pocit, dotyk minulosti, času, zážitků a předstev.

Památkáři často protestují proti záměrům investorů, avšak jejich hlasy zůstávají

obchodního domu Kotva. V červenci 1999 byly jízdná a hlavní budova kasáren prohlášeny kulturní památkou. S tím okamžitě vyslovil svůj nesouhlas investor, který to považoval za zkrácení svých práv a závažnou komplikaci, která mu neumožní realizovat záměry přestavby kasáren na zmíněné centrum. Na začátku roku 2000 představila firma EPD nový návrh přestavby, který byl prezentován i zástupcům Klubu Za starou Prahu. Z návrhu bylo patrné, že investor nevzal na vědomí skutečnost památkové ochrany hlavních budov areálu. Záměr i přes památkovou ochranu budov počítal s jejich faktickou likvidací. Tento případ, jak píše Klub za starou Prahu, je i precedent v přístupu k zákonem chráněným kulturním hodnotám v srdci historického jádra Prahy. Připustit jejich likvidaci by znamenalo veřejně popřít platnost zákona č.20/1987 Sb. o státní památkové péči a tím nastoupit cestu, která by vedla k možné likvidaci jakékoli „nevhodně umístěné“ kulturní památky. Poslední dějství boje o kasárna by tak mohlo být prvním obrazem posledního dějství boje o historické jádro Prahy.

O politické podpoře multifunkčního areálu hovoří konzervátor Národního památkového ústavu Josef Štulc: „Tuto kauzu jsme prohráli, do jisté míry i proto, že měla masivní politickou podporou zejména starosty Bürgermeisters.“ „Pan Štulc ať se neplete do politiky“ vzkázal Bürgermeister. A jak přestavba dopadla, můžeme posoudit sami. Jednu dobu se uvažovalo i o tom, že by v bývalých kasárnách mohla být národní knihovna. Nyní vnější podoba bývalých kasáren nevypadá moc historicky a ozdobné prvky na ní vypadají jako z umělé hmoty (možná jsou).

My Národní a Copa centrum

Copa centrum, tak se bude nazývat to, co se na bývalém volném prostoru se stromy a

lavičkami postaví. Bude v něm nákupní galerie, restaurace, kanceláře a luxusní rezidence. Má zde být 250 parkovacích míst v podzemních garážích, což přivede více aut do znečištěného centra Prahy. Původně patřil tento pozemek Dopravnímu podniku hl.m. Prahy (akcionářem je magistrát), který ho v roce 2000 prodal společnosti COPA Retail Sebastiana Pawlowského za 425 milionů. Na serveru Reflex.cz se píše, že Útvar rozvoje hl. m. Prahy dostal za úkol stanovit zastavovací podmínky určující rozměry budoucí budovy. Jednou z nich je maximální

výška objektu 28 metrů. To odpovídá výšce okolních domů. Jenže v konečném, městem schváleném projektu je „COPA Centrum Národní“ o 6 a půl metru vyšší. Jak se to dělá, aby mohl investor porušit zadání v tak zásadním bodě? Požádá o změnu územního plánu, což je dnes běžné. Takovou změnu schvaluje zastupitelstvo, a nikoliv příslušný odbor. V tomto případě vzali zastupitelé novou výšku (34,45 metru místo původních 28 metrů) na vědomí s dodatkem, že památkáři se k tomu mají vyjádřit zvlášť. Národní památkový ústav (NPÚ) vydal odborné stanovisko (k výšce zamítavé, a to v průběhu kauzy celkem třikrát), zatímco výkonný orgán - odbor kultury a památkové péče magistrátu (OKPP) se vyjádřil, že bere

navržené výšky (34,45 metru) v potaz, ale že případně může požadovat „výškovou korekci“. Pod oběma ležby je podepsán šéf odboru Jan Kněžínek. A výtky NPÚ, že je objekt hmotově náročný a převyšuje všechny okolní domy, definitivně zamítla Ing. Zídková z OKPP: „COPA Centrum Národní, obchodně administrativní objekt... je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná bez podmínek.“ Přitom stanovisko Útvaru rozvoje stejného města a stejného magistrátu je jednoznačné: Celková snaha o zvyšování hladiny zástavby v centru Prahy je pro město

logicky iniciovat nebo alespoň provést komunální politici. Problémem však je, že ti jsou za dnešní stav odpovědní nejvíce. Z vývoje posledních patnácti let je bohužel zjevné, že jim situace bez závazných pravidel vyhovuje. Začarovaný kruh? Svým způsobem ano, minimálně do doby, než tuto harmonii sfér někdo nebo něco naruší. Bylo by načase, aby se o to už konečně někdo doopravdy pokusil.“

Sebastian Pawlowski, švýcarský podnikatel, který vlastní pozemek a staví Copa centrum není v Praze neznámou postavou. Vlastní zde desítky domů a další má v pronájmu. Je majitelem firmy Mediacop vydávající časopisy Týden a Instinkt. Jeho žena je sestrou podnikatele Charlese Butlera, který byl významným sponzorem strany Evropské demokracie Jana Kasla. Osobně se zná i s V. Klausem. Pawlowski má dle Reflexu v dlouhodobém pronájmu či vlastnictví prakticky celé území mezi Mánesovým a Karlovým mostem na Malé Straně, velké komerčně stravovací areály - luxusní restaurace Kampa Park, Hergetovu cihelnu a navazující Zbrojnici. Pawlowski byl do roku 2007

kontraproduktivní. Na serveru Za starou Prahu Richard Biegl objasňuje, jak je možné, že jsou stanoviska památkářů ignorována: „Územní plán je velmi povšechný a není problém jej účelově měnit, podrobnější závazné regulativy, jako je výška římsy nebo objem stavby, neexistují a navíc není instituce, která by tohle všechno mohla garantovat, neboť magistrátní sekce útvaru rozvoje byla z původní silné a na město nezávislé instituce Útvaru hlavního architekta degradována na odbor bez skutečných pravomocí. Vznikl tím ideální prostor pro investorská dobrodružství, jakým je i připravované COPA Centrum vedle Máje. Bez systémové změny se tedy v brzké době nic moc nezmění. Změnu by měli

majitelem Škodova paláce, který si od něj pronajímá magistrát, který sem přesunul asi většinu úředníků. Tento palác vlastnil ČEZ (z části vlastněný státem), který zde měl sídlo. Rozhodl se ho ale prodat. Předkupní právo mělo ze zákona město Praha. Proč ho nevyužila a dovolila, aby ho koupil Pawlowski, který ho magistrátu pronajal na 20 let za 4 a půl miliardy? Pawlowski, respektive jeho firma Copa retail ho odkoupil od Čezu za 850 milionů, a to, jak uvádí Hospodářské noviny, až poté, co Praha vymyslela projekt sestěhování magistrátu. V říjnu 2007 se ale změnil vlastní této společnosti, což potvrzuje obchodní rejstřík a novými společníky se staly 3 firmy, které jsou personálně propojeny. Všechny vznikly v roce 2007. Společným

vlastníkem těchto společností je Guyana Holding, sídlící v Lucembursku. Právě tam odchází firmy kvůli výhodnému daňovému režimu. Z tamních rejstříků nelze zjistit, kdo stojí za touto společností. Neví to ani primátor Prahy Pavel Bém. „Pro mě ale není důležité, kdo co vlastní, spíše co dělá, jak je to kvalitní, dobré a prospěšné a pochopitelně, kolik to stojí,” řekl Bém. Poté, co mu HN položily otázky, podle svých slov dokonce po vlastníkově osobně pátral. Prý neúspěšně.

Park u Edenu

I přes protesty lidí a ekologických organizací se park bez povolení vykácel a místo něj bylo postaveno nákupní centrum. Dle serveru econnect.cz, nebyl projekt správně posouzen z hlediska vlivů na životní prostředí, stavební úřad postupoval podle neplatného územního plánu a územní rozhodnutí vydala podjatá úřednice, jejíž bratr sháněl pro investorskou firmu některá dílčí povolení. Nepomohlo ani zrušení územního rozhodnutí, které z důvodu několikanásobného překročení zákona zrušil Vrchní soud a později znovu ministr pro místní rozvoj Pavel Němec. Sklamal i stát, Ministerstvo pro místní rozvoj, které nakonec uznalo námitky občanů, ale nijak nekonalo, aby zabránilo kácení i Inspekce životního prostředí, která byla několikrát marně vyzvána, aby park ochránila před zničením do doby, než bude jasno ve věci územního rozhodnutí, předběžným opatřením – zákazem kácení dřevin. Místo aby se park rozšířil a vylepšil, a zlepšilo se tamní ovzduší a krajina s nedostatkem zeleně, upřednostnil se zájem investora.

Vnitroblok domů na Václavském náměstí v ohrožení

Domy i stromy, které se ve vnitrobloku mezi Václavským náměstím a ulicemi Jindřišská,

Panská a Na Příkopě nacházejí, ještě stojí. Ale jak dlouho, když blok domů u Václavského náměstí byl prodán za 800 milionů Kč firmě Welwyn Company, která chce část z nich zbourat, vykácet zeleň a na jejich místě postavit obrovské administrativně-obchodní centrum? Plánují se i 3 patra podzemních garáží. Zmizet má dle serveru lidovky.cz 11 domů a dalších 13 domů se má stát jeho součástí. Dle Richarda Biegela z Klubu Za starou Prahu, jsou už povoleny demolice památkově chráněných staveb. „Princip, že se z historických budov nechají jenom uliční průčelí a jeden barokní palác a zbytek se prostaví administrativním

stavby prochází. Na serveru idnes.cz se píše o Jiřím Simonovi z Jihlavy, který bojoval proti stavbě obchodního a zábavního centra City Park, spáchal sebevraždu. Jeho oběšené tělo našli nad jedním z vchodů do komplexu. Neúspěšně protestoval proti jeho velikosti a umístění. V dopise na rozloučenou napsal: „Již nechci dále žít ve společnosti, kde se nemohu dovolat svých práv.“ Jeho dům sousedil s obchodním komplexem. Investoři chtěli Simonův dům odkoupit za 4,5 milionu. On požadoval milionů dvacet. „To ale nebylo, že táta chtěl peníze, on se hlavně nechtěl stěhovat. Chtěl tady žít.

centrem, které navíc vystupuje takovými věžemi do panoramatu a výrazně přesahuje okolní zástavbu, je pro jakékoli historické město zničující, pro Prahu zvlášť,” řekl Biegel. Do Prahy přijeli inspektoři UNESCO, aby kontrolovali dopady několika staveb na pražskou památkovou rezervaci a velmi se zajímali i o tento případ. „Ze Seznamu světového kulturního dědictví nás nemohou vyškrtnout, pokud nepoškodíme historický půdorys města. Tento velice ambiciózní projekt se ocitá na hranici snesitelnosti,” řekl pro MF Dnes předseda české sekce poradního orgánu UNESCO Josef Štulc.

Příběh z Jihlavy

Nejen Praha se potýká s Investory, kterým necitlivě

Představte si, že si pořídíte baráček, opravíte ho a máte s ním spoustu plánů. Pak přijde někdo a chce to koupit. Táta řekl ne. A kdybyste mě teda utlačili, dejte mi čtyřikrát tolik, abych byl do konce života bez starostí. Jenže oni si chtěli koupit i tátovu mlčenlivost, to bylo ve smlouvě,” řekl jeho syn Jakub. Z prodeje nakonec sešlo. Dům pana Simona po jeho smrti někdo vykradl. Kromě jiného se z domu ztratil počítač s daty ke sporu s centrem včetně fotografií ze stavby.

Chátrající domy

Domů, které se nechávají chátrat, je hodně a nejen v Praze. Příkladem jsou např. bývalé lázně Kyselka na Karlovarsku, které chátrají 15 let, několikrát změnili majitele a jsou v havarijním stavu.

Bývalé lázně v Praze na Albertově jsou příkladem kdysi významného domu. Jeho kauza se zviditelnila díky squatterům, kteří jej v roce 2009 obsadili a poté byli potrestáni, zatímco italský majitel, který se o ně nestará a nechává je chátrat, potrestaný nebude. Na rohu ulic Křížovnické a Kaprovy je dům s bustou Jaroslava Heyrovského. Cenná výzdoba byla jedním z důvodů, proč byla stavba v roce 1999 vyhlášena kulturní památkou. Delší dobu tam nikdo nebydlí. Má vytlučená okna a chátrá i zevnitř. Kdosi uřezal litinové zábradlí na schodišti, vytrhal rozvaděče i kabely. Ze špatně zabezpečeného domu pomalu mizí cenná výzdoba. Hlavním viníkem současného stavu jsou změny majitelů po roce 1990. Nejdříve restituční, pak několik přesunů mezi zahraničními firmami. Současný majitel Stars Invest s r.o. z Nizozemska na dopisy památkářů a radních Prahy 1 nereaguje.

Šlechtova restaurace ve Stromovce

Na jejím místě stával barokní královský letohrádek, restaurace v něm vznikla na konci 18. století. Od roku 1882 ji provozoval Václav Šlechta. Byla to oblíbená výletní kavárna a restaurace. Koncem sedmdesátých let jí poškodil požár a od té doby chátrá. Nyní jí má ve správě magistrát. Praha 7 tvrdí, že po dokončení tunelu Blanka restauraci začne opravovat. Ale proč ji neopravili dřív? Času na to měli spoustu. Je ale i otázka, jestli se o to pokusí, a jestli se nezřítí až se tunel Blanka, který pod ní i Stromovkou vede, uvede do provozu. Stromovka se totiž již při ražbě tunelu na 2 místech propadla a domy na Letné, kde se tunel také hloubí, jsou z vnitřku bytů i z vnějšku domů vyztuženy trámy a přes to vznikají v domech trhliny. Co se s domy stane, až tunel bude v provozu, se neví.

DANA HLADÍKOVÁ

Proč nemohl vystoupit Norman Finkelstein na AVČR?

Ve dnech 22 a 23. 2. bylo připraveno několik akcí, jejichž cílem bylo seznámit českou veřejnost s „palestinsko-izraelskou otázkou“ a jejími právními aspekty. Protože v českých médiích jsme denně informováni o tomto sporu zcela jednostranně, tj. dozvídáme se o počtu mrtvých pouze na jedné straně, nejsou vysvětlovány historické kořeny celého konfliktu ani jeho právní aspekty, jako je např. porušování mezinárodního práva ze strany státu Izrael, dostává se lidem v ČR zkreslený obraz celého konfliktu.

Proto byl do Prahy pozván americký politolog židovského původu Dr. Norman Finkelstein, známý expert na „palestinsko-izraelský konflikt“. Finkelsteinovi rodiče prošli nacistickými tábory smrti a i přes tuto skutečnost byl v ČT nepřímo nařčen z vyvolávání protizidovské nálady. Norman Finkelstein se staví kriticky nikoli vůči židovství a židům, ale vůči politice Izraele vůči Palestincům na jejich vlastním území. Ve své práci systematicky dokumentuje brutální aspekty okupace palestinských území izraelskou armádou, přičemž se odvolává na platnou, ale porušovanou rezoluci 242 Spojených národů, dle které patří okupovaná území západního břehu Jordánu a pásma Gazy Palestincům.

Tedy izraelská armáda okupací porušuje chartu OSN i mezinárodní právo.

Základním předpokladem Finkelsteinova postoje je, že lidská práva jsou universální, a proto nezpochybnitelně náleží i Palestincům a Palestinkám. Při svých

zmíněných.

Norman Finkelstein měl při svém turné po Evropě v ČR vystoupit také na půdě Akademie věd (dále AV) společně Janem Kavanem, bývalým předsedou Valného shromáždění OSN, a s Michalem Brožou z

pražských vystoupeních se krom jiného opíral o tzv. Goldstoneovu zprávu, která byla vypracována pod patronátem Rady pro lidská práva při OSN. V jejím závěru se požaduje, aby vojáci a vojenští velitelé obvinění z válečných zločinů předstoupili před mezinárodní trestní soud v Haagu (ICC), přičemž zpráva přináší dostatek konkrétních důkazů pro obvinění výše

Informačního střediska OSN v Praze. Avšak AV se rozhodla pár hodin před plánovaným vystoupením neumožnit konání semináře. Proč? Podle Štěpána Kotrby z www.blisty.cz se AV poněkud zalekla a podle interních informací Britských listů byl krok Akademie věd způsoben telefonicky z úřadu premiéra Fischera. Pro utvoření vlastního názoru přikládám

několik faktů, prvním je stanovisko AV k zamítnutí přednášky pár hodin před jejím konáním: „...AV ČR jako programově apolitická instituce s jednostranným zaměřením tohoto semináře neztotožňuje...z uvedených důvodů se vedení AV ČR rozhodlo neumožnit konání semináře v budově akademie věd...“ Předpokládejme, že AV ČR je skutečně apolitickou institucí, tudíž jakákoli jednostranně zaměřená politická témata na této půdě nelze připustit, ale proč potom mohou na AV vystupovat předseda ODS Topolánek a prezident a bývalý předseda ODS Klaus?

Argumentovat jednostranností na akademické půdě je směšné. Naopak, provokující přednášky mají být stimulem k diskusi a kritickému myšlení.

Skupina Přátel Palestiny, která Normana Finkelsteina do Prahy pozvala, odvedla určitě velmi dobrý kus práce. Pro debatu a odlišný pohled na mediální verzi konfliktu v Palestině je dobrý i fakt, že v češtině vyšla nejslavnější kniha Normana Finkelsteina „Průmysl Holocaustu“. Ačkoli byla už několik let vyprodaná, po mediální smrti, která se kvůli Finkelsteinovým přednáškám ČR prohnala, se uvažuje o jejím znovu vydání.

MARTINA LANDERGOTT

Přidejte se k Přátelům Palestiny

Skupina Přátel Palestiny je otevřená pro všechny, kteří se chtějí angažovat v boji za mír a spolevnost na Blízkém Východě.

Naší snahou je informovat co nejvíce obyvatel ČR o situaci, ve které musí Palestinci denně žít, a protestovat proti tomuto stavu.

Pomoze nám v našem úsilí.

pratelepalastiny.blogspot.com

friends.palestine@gmail.com

Ožil u nás proces z Porto Alegre?

Poslední tři dny v lednu se ve třech městech České republiky konalo České sociální fórum (ČSF). V době, kdy v Evropě sociální fóra spíše stagnují, byla česká podoba příjemným překvapením. Jaká může být jeho budoucnost?

Světové sociální fórum (WSF) se poprvé sešlo v roce 2001 v brazilském Porto Alegre přesně v době, kdy ve švýcarském Davosu zasedalo Světové ekonomické fórum (WEF). WSF chtělo být alternativou k exkluzivní společnosti bankéřů a podnikatelů, chtělo nabídnout prostor pro debatu a setkávání občanských aktivistů a hnutí bojujících proti nejružnějším formám vykořisťování a útlaču, a tak přijít i s alternativou k nekontrolované a značnou část lidstva poškozující kapitalistické globalizaci (tzv. proces z Porto Alegre). V návaznosti na toto setkání začala vznikat sociální fóra po celém světě, ať už v podobě kontinentální (Evropské, Asijské či Africké sociální fórum) či městské (Janovské sociální fórum).

Na rozdíl od WEF je přístup na sociální fóra otevřený jak jednotlivcům, tak organizacím, každý má právo uspořádat svůj workshop a zapojit se do utváření podoby fóra. I když byli na letošní setkání finančníků ve švýcarském lyžařském letovisku pozváni i zástupci některých nevládních organizací, jednalo se spíše o dobrý PR tah, který měl ukázat lidskou tvář fóra. Po devíti letech kritiky je to posun spíše úsměvný.

Za devět let ale prodělalo své proměny i Světové sociální fórum. Přijalo model, podle kterého je jeden rok organizováno monocentricky, tj. v jednom hostitelském městě (v posledních letech např. Mumbaj, Porto Alegre, Nairobi), druhý polycentricky, tj. na lokální, národní úrovni. A to byl i případ letošního roku.

Úspěšné

V těsném závěsu za vznikem Světového a Evropského sociálního fóra (Firence 2002,

Paříž 2003, Londýn 2004, Athény 2006, Malmö 2008) vznikl pokus o první ČSF (Praha 2004). Ten však nedopadl příliš slavně. I přes upřímnou snahu některých organizátorů a zajímavá vystoupení Jana Kellera či Petra Uhla nedokázalo fórum jít dále za okruh radikální levice a neostalinistů z Komunistického svazu mládeže. Zejména druhá výrazná složka tehdejších Českých sociálních fór byla odpudivá. Proces v ČR se

CZ, z Ekumenické akademie, umělecké skupiny Guma Guar, iniciativy Ne základnám, iniciativy Freedom not Fear, Socialistické Solidarity a odjinud.

Fórum už se také nekonalo jen v Praze, ale mezi 29. a 31. lednem se jeho akce odehrály v Brně a Ústí nad Labem. Bezprostředně po skončení Fóra se začali ozývat lidé z Ostravy a Olomouce, kteří se akcí účastnili, že rádi příště zorganizují podobnou akci ve svém městě. Celkově se

tedy zastavil a předjímal tak úpadek evropských sociálních fór, která sice na svém počátku stála za iniciováním mezinárodního dne akcí proti válce v Iráku (15. březen 2003, kdy po celém světě demonstrovaly miliony lidí), ale která se čím dál tím více stávala jen „žvanírnami“, v nichž nespočetné množství seminářů a debat neústilo k žádnému závěru.

Snad právě kvůli této dvojí špatné zkušenosti byl letošní ročník ČSF připravován skromně, ačkoli už samotná „přípravná koalice“ vypadala na to, že tentokrát dopadnou věci o mnoho lépe. Kromě řady jednotlivců se do organizace zapojili lidé z Centra globálních studií, koalice SocialWatch

ČSF zúčastnilo na 200 lidí nejružnějšího zaměření a věku.

Česká výjimka

Zatímco tedy v západní Evropě zájem o sociální fóra upadá, zde se podařilo uspořádat akci, která poskytla společnou platformu pro nejružnější iniciativy i jednotlivce. Rozmanitost a dynamika znovuobnoveného Českého sociálního fóra tak připomíná cosi z prvních ročníků ESF (na to v italské Firenci jste se mohli dostat například vlakovým speciálem s tanečním a barovým vagonem, vypraveným rakouskými železničáři) či dodnes poměrně dynamická

WSF. Ani program se letos neomezoval jen na klasické přednášky a debaty, ale došlo na kulturní představení a spojení umění s politikou, jak je tomu na sociálních fórech ve světě běžně. Návštěvníci si tak mohli poslechnout Šostakovičovu symfonii č. 11 a k tomu povídku Egona Erwina Kische o zavraždění Rosy Luxemburgové, od něhož letos uplynulo devadesát let. Pozitivní ohlasy a velmi dobrá účast vedou organizátory k úvahám, zda neuspořádat další ČSF v létě, kde by akce už nebyly omezeny jen na vnitřní prostory.

Ovšem o mnoho zajímavější bude sledovat další vývoj Fóra. Pokud by se podařilo zajistit mu růst nejen co do počtu účastníků, ale i co do počtu měst, mohlo by se ČSF stát opravdovým centrem alterglobalizačního myšlení a praxe. Na Fóru se totiž nemusí jen debatovat – je otevřené i pro představování konkrétních projektů a návrhů akcí. Alespoň na pražském semináři (příspěvky budou k dispozici na YouTube), sestávajícím ze dvou panelů, se ukázal obrovský prostor pro debatu a vzájemný dialog, který může posunout aktivity vycházející zdola opět o něco dále. Představa, že by vzniklo místo, které by spojovalo nejružnější aktivity od squatingu přes odpor proti válkám, od boje za ekologické územní plánování měst po genderovou výchovu a zároveň by všem subjektům poskytlo naprostou svobodu a nezávislost, je velmi lákavá a povzbuzující. Česko se tak může stát výjimkou, ale proč ne. Nakonec to odpovídá starému alterglobalizačnímu heslu „mysli globálně, jednej lokálně“.

Článek vyšel ve čtrnáctideníku A2.

JAN MÁJÍČEK

Rozhovor s Evou Novákovou II

Přinášíme vám pokračování rozhovoru aktivistkou International Solidarity Movement, která byla vyhoštěna Izraelem.

Mohla bys české veřejnosti přiblížit, kdo to byla Rachel Corrie?

Rachel Corrie, byla aktivistka v Gaze, kde žila spolu s palestinskými rodinami a snažila se bránit tomu, aby dům této rodiny srovnala izraelská armáda se zemí. V té době to bylo na denním pořádku, že aktivisté ISM chodili na různá místa bránit izraelským buldozerům v bourání domů Palestinců. Aktivisté ISM měli vždy žluté vesty a megafony, takže o nich gaelská armáda věděla. I přesto jeden z buldozerů Rachel Corrie přejel. A i když byla převezena do nemocnice, svým zraněním podlehla. Izraelská armáda dodnes odmítá přijmout odpovědnost za tuto vraždu a řidič buldozeru nebyl potrestán.

Víš o dalších podobných případech?

Kromě mnoha jiných, zahynul v Gaze ještě jeden britský novinář, který byl postřelen izraelskou armádou a na Západním břehu Jordánu, den předtím, než jsem tam dorazila já, byl na demonstraci v Najlínu velmi vážně zraněn americký aktivista Tristan. Najlín je vesnice, ve které již více jak rok probíhají protesty proti stavbě izraelské zdi, která prochází přes území vesnice. Tristan byl zasažen do hlavy slzným granátem, protože vojáci střílejí tyto granáty přímo do lidí. Už deset měsíců leží v nemocnici, utrpěl frakturu lebky a poranění mozku a nikdo neví, kdy a zda se probere, a zda ho budou moci převést domů.

Jaký oficiální důvod Izrael ke stavbě zdi uvádí?

Izrael tvrdí, že tato zeď pomáhá zvyšovat jeho bezpečnost a že zastavila sebevražedné útoky. Pravým důvodem však je snaha zabrat co nejvíce území, které je buď kolem nelegálních osad, nebo kolem území, na které je další výstavba osad plánována. Dalším důvodem je zabírání

zdrojů vody, úrodné půdy a oddělování Palestinců od jejich sousedů či rodin. Např. v Jeruzalémě jde stavbou zdi o to zajistit v tomto městě izraelskou většinu. Zeď se tak snaží jak zabrat co nejvíce půdy, tak oddělit co nejvíce Palestinců od Jeruzaléma. Obecně, když se podíváte na délku této zdi, tak je mnohem delší než tzv. zelená linie, hranice z roku 1967 a zabíhá hluboko do palestinských území.

Liší se nějak obraz Palestiny v západních médiích od reality, kterou jsi zažila?

To, co máme většinou možnost vidět v médiích, jsou záběry z nějakých násilností. Často je to popisováno tak, že izraelská armáda musela zasáhnout proti násilí ze strany Palestinců. Když tam ale člověk je, tak vidí, že v 99% případů to násilí vzejde ze strany izraelské armády. Jakmile se např. demonstranti přiblíží k té zdi, proti které protestují, tak na ně začne armáda střílet slzný plyn, gumové a někdy i ostré projektily. Teprve v tu chvíli začnou mladí lidé házet kameny na tu zeď apod.

Palestinská společnost je prezentovaná tak, jako by se jednalo o nějakou fanatickou, fundamentalistickou společnost. Vůbec se neukazuje její kultura. Když tam člověk přijede, tak vidí, že většina lidí chce žít v míru a chtějí ho dosáhnout nenásilnou cestou a mají stejné starosti, jako máme my tady.

Izrael často argumentuje porušováním zákona...

V Jeruzalémě i na Západním břehu jsou lidé tím, jak žijí donuceni Izraelem dělat něco nelegálního. Často se jedná o nejrůznější vojenská zařízení, které ty lidé ani neznají. Často jsou uvaleny zákazy vycházení na několik dnů i týdnů, a to nejen v noci, ale i přes den. Totéž platí o Jeruzalémě. Izrael tvrdí, že

demoluje domy jen těm, kteří je postavili bez povolení. Ale pravda je taková, že Palestinci povolení ke stavbě nikdy nedostanou. Např. území, na kterém by se dalo stavět, jedná se o palestinskou půdu, je označeno jako tzv. zelené zóny. To jsou místa pro budování parků apod., ale není problém to změnit, když tam Izrael chce postavit osadu. Palestinci nikdy povolení ke stavbě nedostanou.

To samé je, když chtějí lidé studovat na Západním břehu, tak jim Izrael nedá studentská víza. Na hranicích tak musí lhat o tom, co jedou na Západní břeh dělat. Pokud by chtěli studovat na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, tak víza na šest měsíců dostanou. Takových situací je mnoho.

Izrael nikdy nevysvětlí, proč někoho zatknou. Mnoho Palestinců po celé týdny i měsíce neví, proč jsou zavřeni, existuje instituce tajných důkazů, ke kterým nemají přístup ani obhájci zadržených, často jsou i týdny bez možnosti mluvit se svým právním zástupcem. Většina Palestinců skončí před vojenským soudem. Právníci se také často za svými klienty

nedostanou, protože pokud právník pochází ze Západního břehu a Izrael, v rozporu s mezinárodním právem, drží Palestince na svém území, nedostane povolení pro vstup na izraelské území. Stejně tak je to s rodinnými příslušníky. Ti také nemají šanci své příbuzné vidět, třeba i několik let. Korespondence je omezená, často zadržovaná po několik týdnů a cenzurovaná.

Izrael používá praktiky, které by na Západě byly považovány za mučení, jako je odírání spánku a držení vězňů v bolestivých pozicích apod.

A co platí pro lidi ze Západního břehu, platí stejně tak o lidech z Gazy.

Nejde ale jen o vězně. Problém se týká i lidí, kteří potřebují lékařskou péči. Já sama znám člověka, jehož čtyřletý syn má leukemii a potřebuje zdravotní péči v Jeruzalémě. Chlapec povolení dostal, ale jeho otec ne. Tím vlastně znemožní přístup i tomu chlapci, protože kdo by poslal čtyřletého kluka samotného do města?

OTÁZKY KLDLA JANA RIDVANOVÁ

Nová brožura:

Palestina

Tato brožura vznikla jak výsledek našeho dlouhodobého angažování ve věci boje za svobodnou Palestinu. Má dvě části. První je text Anne Alexander Nová Intifáda: Izrael, imperialismus a palestinský odpor, který byl napsán po vypuknutí tzv. druhé Intifády na podzim roku 2000. Text slouží jako úvod do problematiky izraelsko-palestinského konfliktu a nenechává stranou ani mezinárodní kontext.

Druhou část brožury tvoří vybrané texty, které od vydání Nové Intifády vznikly a doplňují vývoj až po reakce na útok na Gazu na přelomu roku 2008 a 2009.

Napište si o ni!

Hněv nad afgánskou válkou srazil holandskou vládu

Holanská vláda nedávno padla kvůli účasti země ve válce v Afgánistánu. Holanďané jsou osmý největší poskytovatel jednotek pro západní okupaci Afgánistánu. Jednotky jsou nyní připraveny opustit zemi, což je rána plánům Baracka Obamy eskalovat válku.

Holandský ministerský předseda Jan-Peter Balkenende hodlal rozšířit vojenskou přítomnost země v Afgánistánu, ačkoliv parlament hlasoval pro stažení všech vojsk do konce roku 2010. USA a NATO tlačili na vládu, aby toto rozhodnutí zvrátila.

Holandská sociální demokracie, Balkenendeho koaliční partner, v roce 2006 podporoval vyslání vojsk do Afgánistánu.

Ale nyní se rozhodla, že již nebude podporovat válku, odešla z vládní koalice a tím způsobila její kolaps.

Průzkumy veřejného mínění ukazují, že většina lidí v Holandsku chce, aby vojska opustily Afgánistán.

Hněv lidí se zvýšil, když

byl zveřejněn průzkum, kde se většina lidí vyjádřila, že válka v Iráku byla ilegální.

Balkenende byl v té době

Nyní doufá, že opuštění vlády jí pomůže v důležitých místních volbách následující měsíc.

premiérem. Podporoval invazi.

Podpora sociální demokracie klesala – kvůli její podpoře války v Afgánistánu a neoliberální politice.

Holandské jednotky jsou umístěny hlavně v Uruzganu. To je hned vedle provincie Helmand, kde se 15.000 vojáků USA a Británie účastní největší ofenzívy od invaze v ro-

ce 2001 kolem města Marjah.

USA posílají o 30.000 vojáků více a chtějí dalších 10.000 vojáků od svých spojenců v NATO.

Hroznou cenu války jsme mohli opět vidět nedávno, když letecký úder NATO zabil v Uruzganu 33 civilistů. Letadla zasáhla tři minibusy v konvoji.

Guvernér provincie se vyjádřil, že všichni mrtví byli civilisté. NATO minulý víkend přiznalo, že zabilo 12 civilistů, když poslalo rakety na dům v Marjahu.

Smrt civilistů prohlubuje opozici k okupaci.

Dokonce USA podporovaný prezident Hamid Karzai musel dát nějaký výraz hněvu.

Nedávno v parlamentu držel obrázek osmileté dívky, jejíž příbuzní byli zabití v útoku na Marjah.

**ZE SOCIALIST WORKERU PŘELOŽIL
MARTIN ŠAFFEK**

Bizarní platy u Goldman Sachs

Mluvčí Goldman Sachs oznámil zprávy, že šéf banky Lloyd Blankfein dostane za své úspěchy v roce 2009 100 milionů dolarů, za "bizarní", "nesmyslné" a "vymyšlené". "Jsou to spekulace a blbosti.

Tato spekulace se vyšvihla nad prostou blbost a dosáhla vyšší úrovně."

Jenže v docela obyčejném roce 2007 dostal Blankfein 68 milionů, takže 100 milionů by podle tehdejších měřítek ne-

bylo za veleúspěšný rok 2009 vůbec nic zvláštního. Znamená to, že mu banka bude letos platit méně, než co mu náleží? To se nebojí, že jim uteče někde jinde? Plynulo by to z odůvodnění platů závratné

výše, které banky vždy uvádí, když je za to někdo kritizuje.

Takže je Blankfeinův plat nelogický letos, nebo byl nelogický ten za rok 2007?

THOMAS FRANKE

PRÉPOM

24 DUBEN, MEZINÁRODNÍ DEN LABORATORNÍCH ZVÍŘAT
ŽIVÉ AKCE ANIMAL LIBERATION FRONT V ULICÍCH PRAHY, PORDOBNÉ INFORMACE ZÍSKÁTE NA
STRÁNKÁCH WWW.VEGGIE-PARADE.CZ

Historik, který rozdával letáky

27. ledna zemřel ve věku 88 let americký historik a celoživotní aktivista Howard Zinn.

Howard Zinn se narodil v Brooklynu a jako mladík bojoval jako příslušník amerického letectva v II. světové válce. Na tu dobu vzpomíná v rozhovoru na Democracy Now: „Válka se blížila ke svému konci. Byl duben 1945 a válka skončila v květnu. Do konce války tak zbývalo jen pár týdnů a všichni věděli, že to je jen pár týdnů a naše síly postupovaly přes Francii do Německa. Ale kolem malého městečka Royan na západním pobřeží Francie se potloukala skupina německých vojáků a letecké velitelství rozhodlo, že je budeme bombardovat. Dvanáct set těžkých bombardérů přelétlo přes městečko Royan a shodilo napalm. To bylo vůbec první použití napalmu na evropském území. Nevěděli jsme kolik bylo zabito lidí a kolik jich bylo hrozně popáleno. Účastnil jsem se toho stejně jako všichni vojáci bezmyšlenkovitě, mechanicky, uvažoval jsem, že jsme na té správné straně, oni jsou na té špatné, takže můžeme dělat, cokoli chceme a je to v pořádku. Ale až poté, po válce, když jsem četl o Hirošimě a o tom, čím si ti, kteří ji přežili, prošli, potom jsem začal přemýšlet o tom, jaké dopady má bombardování na lidi. Až poté jsem si uvědomil, jaké to je být na zemi když vedle vás začnou dopadat bomby. Jako bombardovací pilot jsem létal 6 mil nad zemí a nemohl jsem ani zaslechnout nářky či vidět krev. A to je moderní válka.“

K pochybnostem o morálnosti militarismu ho vedla jak zkušenost s výše popsáním bombardováním městečka

Royan, tak také debaty kolego pilotem, trockistou, který se snažil organizovat americké vojáky.

Poválečné období jen utvrdilo Zinnovy postoje. Přidal se k American Veterans Committee, kde se angažoval

nakonec vedlo k tomu, že mu nebyl „prodloužena smlouva“. Doktorát získal na Columbia University.

Právě angažmá v hnutí za občanská práva a pozdější odpor proti válce ve Vietnamu učinilo Zinna veřejně zná-

dostal k zlatu. Máme mladým lidem říkat, že Theodor Roosevelt byl velký prezident a státník, když to byl ve skutečnosti obyčejný válečný štváč, který se vyžíval ve vojenských výpravách a který gratuloval americkému generálovi k masakru na Filipínách?

Myslím si, že tou odpovědí je upřímnost. Mladé lidi bychom neměli obelhávat... A neměli bychom jen hanět tradiční hrdiny, ale naopak přijít s novými... Místo Theodore Roosevelta řekněme mladým o Mark Twainovi. Každý zná Mark Twaina jako autora Toma Sawyera a Huckleberryho Finna, ale ve školách už se neučí o tom, že ten samý Mark Twain byl viceprezidentem Anti-Imperialist League, která odsuzovala masakr na Filipínách, kterému Roosevelt tleskal.“

O Howardu Zinnovi byl v roce 2004 natočen dokument pod názvem „You can't be neutral on a moving train“. U oficiálních historiků a komentátorů působil vždy rozpaky či hněv. Nevěděli, kam historika-aktivistu zařadit, jak s ním naložit. Nezapadal do schémat ani myšlenkových, ani co se jeho chování týkalo. Dobrou zprávou je, že se k českému vydání připravuje jeho výše zmíněná kniha „People's History of United States“. I když je jen jednou z dvacítky, které Zinn za svůj život napsal, je jistě tou nejdůležitější a nejvlivnější. Doufejme, že si ji co nejdříve budeme moci přečíst co největší množství českých čtenářů.

JAN MÁJÍČEK

ve snaze zabránit politickému ospravedlnění studené války. Byl pod stálým dohledem FBI a dvakrát byl kvůli svým postojům vyslýchán. Díky Armádnímu zákonu ale mohl jako vysloužilý voják studovat na univerzitě za státní peníze, což ho uchránilo před represemi, které zasáhly odborářské hnutí. Na konci 50. let se přestěhoval do Atlanty, kde nastoupil jako učitel na černošské ženské škole Spelman, a začal se angažovat v hnutí za občanská práva. To

mým. Skutečnou proslulost, a to nejen ve Spojených státech, získal Zinn svou knihou „People's History of United States“. V ní se dívá na dějiny USA zdola, pohledem obyčejných lidí, vražděných indiánů či utiskovaných menšin. Jeho kritici na něj často útočili tím, že říkali, že bere mladé generaci idoly a hrdiny. Na tom jim Zinn odpověděl: „Víte, říkáme dětem, že Kolumbus byl hrdina, velký mořeplavec, ale tenhle Kolumbus ponižoval, unášel a zabíjel Indiány, aby se

1. dubna 2010, 16.00 HODIN, PRAHA

VELIKONOCE

svátek zmrtvýchvstání a nebo genocida nenarozených ?

pro bližší informace ohledně chystané akce sledujte náš web: www.veggie-parade.cz

Nucená práce

Přetiskujeme další dvě kapitoly z analýzy minulého režimu.

V Rusku existuje mnoho forem nucené práce. Například ředitelé průmyslových závodů, dolů či dopravních podniků uzavírají smlouvy s předsedy kolchozů, jimiž je zavazují dodat určitý počet zaměstnanců. O těchto formách nucené práce však v této kapitole mluvit nebudeme. Budeme se zabývat jen jejich nejextrémnější podobou, tedy prací v táborech, kde pracovní síla není nakupována a prodávána jako zboží, neboť dělník sám nemá vůbec žádnou právní svobodu.

Až do prvního pětiletého plánu nedosahovala práce vězňů takových objemů, aby pro ruskou ekonomiku měla nějaký reálný význam. V roce 1928 bylo ve vězeňských táborech jen 30 000 vězňů a vládní instituce se ještě zdráhaly nucenou práci užívat. V roce 1927 jistý úředník vězeňské správy napsal, že v ruských nápravných zařízeních zcela chybí „využívání vězeňské práce, režim vymačkávání 'zlatého potu' z vězňů, či organizace výroby tak, že je získává i z obchodního hlediska. Všechny tyto jevy - tak typické pro vězení v buržoasních zemích - jsou v ruských věznicích zcela nepřipustné.“ V té době se hodnota celkové produkce všech vězňů rovnala jen malému procentu nákladů, které na ně musel stát vydávat.

Situace se radikálně změnila s počátkem pětiletého plánu. „Kiseljov-Griemov, sám bývalý úředník GPU v severských pracovních táborech, uvádí, že v roce 1928 bylo v táborech drženo jen 30 000 mužů ... V roce 1930 už ale v celé síti pracovních táborů bylo celkem 662 257 vězňů.“ Na základě dostupných údajů dospěl profesor Alexandr Dallin k závěru, že v roce 1931 už byly v pracovních táborech téměř dva miliony lidí, v letech 1933-35 to bylo již pět milionů a v roce 1942 osm až 15 milionů! Bývalý vůdce jugoslávské komunistické strany Anton Ciliga, který v sovětských koncentračních táborech

strávil řadu let, odhaduje, že počet vězňů na vrcholu čistky ve třicátých letech dosáhl asi deseti milionů.

Rozsah otrocké práce v SSSR lze sledovat ze zpráv publikovaných v sovětském tisku, který informuje i o těžkých trestech za ty nejmenší zločiny, jakým je třeba krádež chleba. Lze ho však odvodit i nepřímo, ze statistik voličů. Každý člověk má po dosažení osmnácti let právo hlasovat ve volbách, což

světové války byla například pro údajně nedostatečnou loajalitu k režimu zrušena německá Povolžská republika a její obyvatelé byli vyhnáni - se největší pravděpodobností právě do pracovních táborů. V sovětských oblastech dříve obývaných Němci byla rozpuštěna řada republik, o čemž však v tehdejším tisku nepadla ani zmínka. Teprve, když Pravda 17. října 1945 vydala seznam volebních obvodů pro

to pokrok od roku 1925, kdy celková produkce veškeré nucené práce představovala 3,8 milionu rublů - tedy více než pěti set násobný nárůst! Pokud byl výkon zaměstnance věznice v roce 1941 stejný jako v roce 1925, bylo otrockých dělníků asi 15 milionů. Produktivita práce v táborech v roce 1941 však byla pravděpodobně podstatně vyšší než v roce 1925 a odhad produkce podniků NKVD v „pevných cenách roku 1926/27“ byl nejspíše poněkud nadsazený. I po provedení nezbytných oprav je ale jasné, že v otrockých táborech pracovaly miliony lidí.

Počet otroků v táborech nelze exaktně vyčíslit, protože o tom neexistují žádné oficiální statistiky. Až do počátku 30. let byla značná část statistických údajů týkajících se soudů, věznic a vězňů zveřejňována, následně ale tato praxe skončila. Je příznačné, že kniha s názvem Soudní Statistiky (A. A. Gertsenzon, Moskva 1948) uvádí podrobné aktuální údaje pro Spojené státy, Velkou Británii, Německo, Kanadu, Indii, Belgii, Dánsko, Finsko, Itálii, Řecko, Nizozemsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko a Norsko, zatímco pro SSSR podává informace o rocích I, II, atd. - bez uvedení, které roky to jsou - a o regionech I, II, atd. - aniž by ovšem uváděla, o kterých regionech či letech je řeč. Konstatuje pouze, že v těchto regionech žije 4,7 milionu lidí. Vzhledem k tomu, že toto číslo je velmi malým procentem z celkového počtu obyvatel SSSR, nelze z něho vyčíst ani absolutní čísla, ani obecné trendy.

Fakt, že zveřejněné výsledky sčítání lidu z roku 1939 nezahrnují rozložení obyvatelstva podle okresů, je velmi důležitý. Z těchto informací, které jsou v normálních sčítacích tabulkách vždy obsaženy, by bylo možné odhadnout počet lidí v otrockých táborech se značnou přesností, neboť existují i určité kraje, ve

je ale právo, které bylo vězňům pracovních táborů upřeno. Podle sčítání lidu z roku 1939 bylo v té době osmnáct a více let 58,4 procenta obyvatel. Do roku 1946 tento podíl téměř jistě vzrostl. Za prvé proto, že v nových oblastech připojených k SSSR, jako Litva a Lotyšsko, byl menší poměr dětí než v Rusku v roce 1939. A za druhé, válka způsobila nejen větší úmrtnost dětí než dospělých, ale také vedla k prudkému poklesu porodnosti. I za předpokladu, že podíl lidí ve věku osmnáct a více let byl v roce 1946 zhruba stejný jako roku 1939, muselo v této věkové skupině ale být alespoň 112,7 milionu z celkových 193 milionů obyvatel. Přesto mělo v tehdejších volbách právo volit jen 101,7 milionu lidí. Podle této metody výpočtu muselo být nejméně 11 milionů lidí v otrockých pracovních táborech.

O masovém využívání nucené práce existují ale i jiné odkazy. Za druhé

nadcházející všeobecné volby, vyšlo najevo, že mnoho republik zmizelo, aniž by to kdo postřehl. Byly mezi nimi autonomní Krymsko-tatarská republika, Kalmycká republika nebo Čečensko-ingušská republika, stejně jako autonomní Karaševský region. Kabardino-balkarská autonomní republika se zase po vyhnání Balkarů stala Kabardinskou republikou. Řeč je tu o více než dvou milionech lidí, o jejichž osudu nejsou k dispozici žádné oficiální informace. Se vši pravděpodobností přinejmenším většina z nich skončila v pracovních táborech.

Nejjasnější údaje o rozsahu otrocké práce v Rusku lze najít ve Státním plánu rozvoje národního hospodářství SSSR z roku 1941. Podle něho měla hodnota hrubého produktu všech podniků spravovaných NKVD v roce 1941 činit 1969 milionů rublů, měřeno v cenách z let 1926/27. Jaký

kterých žádní svobodní lidé téměř nežijí.

Jasným důkazem přítomnosti dětí, matek, těhotných žen a starších mužů a žen v pracovních táborech v Rusku je amnestie z 27. března 1953. Umožnila propustit z vězení a pracovních táborů „ženy s dětmi do deseti let, muže nad 55 a ženy nad 50 let, a rovněž odsouzené osoby, které trpí vážnými, nevyléčitelnými nemocemi“.

Otrocká práce je obecně velmi neproduktivní. Ruská vláda se k ní uchýlovala v takovém obrovském měřítku prostě proto, že velikost jejího kapitálu v poměru k množství pracovní síly byla velmi malá ve srovnání s vyspělými zeměmi západní Evropy a Spojených států. Zároveň, paradoxně, sloužila k překonávání překážek způsobených nedostatkem pracovních sil v některých regionech a odvětvích průmyslu. Vždy, když v dějinách někde nastal nedostatek pracovních sil, stát právně omezil svobodu volného pohybu pracovníků. Tak se to stalo v západní Evropě ve 14. a na počátku 15. století, a pak znovu v 17. století. Otroci ve stalinských táborech byli horší verzí „armády nezaměstnaných“ v tradičním kapitalismu. To znamená, že sloužili k udržování zbylých pracovníků 'na svém místě'. Kromě toho je třeba připomenout, že v SSSR museli vězni vykonávat mnoho nesmyslně těžkých úkolů (např. práce na Dalekém severu), ke kterým by jinak bylo svobodné a dokonce i částečně svobodné pracovníky nutno přimět jedině velikou pobídkou. Navzdory své extrémně nízké produktivitě byla otrocká práce v takovýchto případech nejlevnějším, ne-li jediným možným řešením. To dobře ilustruje následující výňatek z deníku Izvěstija. Při popisu budování nové železniční

TAB. 1: Podíl hrubého průmyslového produktu, vynaloženého na výrobní prostředky a životní prostředky (v procentech)

rok	1923	1927-8	1932	1937	1940	1942 (plán)
Výrobní prostředky	44,3	32,8	53,3	57,8	61,0	62,2
Životní prostředky	55,7	67,2	46,7	42,2	39,0	37,8

TAB.2:

rok	1913	1928-9	1932	1937	1945	1949	1950
Bavlněné zboží (miliardy metrů)	2,9	2,74	2,7	3,4	1,7	3,7	3,8
Vlněné zboží (miliony metrů)	95,0	96,6	91,3	108,3	56,9	153,9	167,0
Kožené boty (miliony párů)		23,2	82,0	164,2	60,0	156,0	205,0
Surový cukr (tisíce tun)	1290	1340	828	2421			2522
Papír (tisíce tun)	197	316	478,5	831,5			
Pletené zboží (miliony párů)			154	401	83	340,3	
Plátno (miliony metrů)			162	130	278		
Mýdlo (tisíce tun)			357,2	495			866

TAB.3: Cíle výroby pětiletých plánů

	1.	2.	3.	4.	5.
Bavlněné zboží (1000 metrů)	4,7	5,1	4,9	4,7	6,1
Vlněné zboží (miliony metrů)	270	227	177	159	257
Plátno (miliony metrů)	500	600	385		
Ponožky (miliony párů)		725		580	
Boty (miliony párů)	80	180	258	240	318
Mýdlo (tisíce tun)		1000	925	870	
Cukr (miliony tun)	2,6	2,5	3,5	2,4	4,3
Papír (tisíce tun)	900	1000		1340	1740
Zeleninový olej (tisíce tun)	1100	750	850	880	1372
<i>Některé výrobní prostředky</i>					
Elektrický proud (miliardy kwh)	22	33	75	82	162,5
Uhlí (miliony tun)	75	152,5	243	250	372
Surové železo (miliony tun)	10	17,4	22	19,5	34,1
Ocel (miliony tun)	10,4	17	28	25,4	44,2
Ropa (miliony tun)	21,7	46,8	54	35,4	69,9

trati na Sibiři s použitím nucené práce uvádí, že „až dosud se mělo zato, že stavební sezóna zde netrvá déle než sto dní v roce. Zima je velmi studená - až 50 ° pod nulou. Avšak stavitelé ukázali, že i za takových podmínek je možné pracovat celoročně bez přerušení.“

Není možné zakončit tuto kapitolu lépe než citací Vyšinského: „Pro vytváření pracovní kázně je rozhodující pracovní nadšení, socialistické vědomí a ušlechtilý pocit povinnosti vůči státu, vlasti a sovětskému lidu - nikoli tresty či hrozby jako v kapitalistických zemích.“

Podřízení spotřeby akumulaci - podřízení dělníků výrobním prostředkům

Za kapitalismu je spotřeba mas podřízena akumulaci. Někdy spotřeba roste zároveň s akumulací, jindy klesá, zatímco akumulace stoupá. Základní vztah však zůstává v každé situaci stejný.

Pokud sledujeme dějiny Ruska od Říjnové revoluce, zjistíme, že až do příchodu pětiletého plánování tato podřízenost neexistovala. S jeho příchodem však začala být uplatňována s neslýchanou brutalitou. To je zřejmé z následující tabulky (viz tabulka 1).

Dokonce i tato čísla nevyprávějí celý příběh, neboť je téměř jisté, že tento oficiální výpočet nevěnuje patřičnou pozornost tomu, že dané z obrátu jsou uvaleny převážně na produkci spotřebního zboží a že dotace jsou věnovány téměř výhradně na produkci výrobních prostředků (viz níže). Výsledkem je deformace cenového systému.

Dostupných údajů o skutečné změně v objemu produkce spotřebního zboží

je velmi málo a při jejich interpretaci se setkáváme s řadou velkých potíží.

Například nárůst produkce chleba ve skutečnosti neodráží zvýšení výroby, ale spíše přechod od domácí produkce - na kterou se nevztahují statistiky - do průmyslové produkce, na niž se statistiky vztahují (viz tabulka 2).

Tato tabulka ukazuje jen velmi mírný nárůst produkce spotřebního zboží - s výjimkou kožené obuvi, papíru a cukru.

Pokud jde o interpretaci těchto údajů, je také třeba uvést, že zatímco údaje z roku 1913 byly upraveny, aby odpovídaly nižší rozloze území SSSR po revoluci, tak údaje z let 1945 a 1949 vůbec neberou v potaz větší rozlohu poválečného území (ruská anexe z roku 1939, jmenovitě Litva, Lotyšsko, Estonsko, východní část Polska, atd.). Minimálně až do roku 1928 se na produkci spotřebního zboží navíc významně podílely i velmi malé továrny. V roce 1929 velké průmyslové závody (s více než třiceti zaměstnanci nebo o výkonu vyšším než 15 malovýrobců) zaměstnávaly 3,2 milionu osob, zatímco drobný průmysl zaměstnával 4,5 milionu osob. Výrobky vyprodukované tímto způsobem však byly během éry plánu vyloučeny ze stalinských statistik. To zřejmě vysvětluje například obrovský nárůst (na papíře) výroby

TAB.4: Procento splnění plánovaného růstu v prvním, druhém a čtvrtém pětiletém plánu

	1.	2.	4.
<i>Výrobní prostředky</i>			
Uhlí	72,3	71,5	112,9
Surová ropa	107,1	33,6	154,5
Elektřina	49,1	93,5	124,6
Surové železo	43,3	83,8	97,8
Ocel	24,4	106,4	126,8
Válcovaná ocel	19,3	100	163,8
Cement	36,3	49,1	95,7
<i>Životní prostředky</i>			
Bavlněné zboží	- 3	31	- 8,8
Vlněné zboží	- 3,3	10,6	119,3
Boty	26,1	83,3	0
Papír a lepenka	32,2	52,1	72,3
Zápalky	1,6	25,4	-
Mýdlo	36,9	21,7	96,7

kožené obuvi - zvýšení, které se vůbec neshoduje s tím, co je známo o dodávkách kůže. Počet poražených zvířat za rok po velké kolektivizaci nemohl dosáhnout počtu zvířat poražených dříve - alespoň ne do roku 1938, kdy se celkový počet zvířat opět přiblížil úrovni z roku 1929 (V roce 1929 to bylo 68,1 milionu kusů skotu, zatímco v roce 1938 to bylo již jen 63,2 milionu. Počet ovcí a koz byl 147,2 a 102,1 milionu). [91]

Přebytek dovezených kůží a kožešin nad vyvezenými byl navíc v roce 1939 jen 15,6 tisíc tun v porovnání se 45,3 tisíci tunami v letech 1927-28.[92] Jen zázrak by mohl umožnit zvýšení produkce kožené obuvi současně s klesající nabídkou kůže.

V případě pleteného zboží je ohromující přehlížení jednoho důležitého faktu: většinu užívaného pleteného zboží vyráběli řemeslníci. Pokud jde o papír, byla

produkce skutečně enormně zvýšena - nepochybně díky potřebě propagandy, vlády, správy a kulturním potřebám spojených s industrializací.

Podřízení spotřeby výrobě je však dosti zřejmé již jen z porovnání cílů produkce spotřebního zboží a výrobních prostředků v jednotlivých pětiletých plánech. Je zřejmé, že přes sliby ruské vlády, že výroba spotřebního zboží bude stoupat s každou pětiletkou, nepřekračují cíle těchto plánů cíle plánů bývalých. Zřetelně je to vidět v následující tabulce (viz tabulka 3).

Jestliže se nyní ruská vláda vychloubá, že „v roce 1950 dosáhneme výroby 4,7 miliard metrů bavlněného zboží“, nikterak jí nevádí, že stejný slib dávala již před dvaceti lety, kdy byl počet obyvatel SSSR o padesát milionů menší než nyní. Policie a propaganda se snaží udržet paměť lidí zrovna tak krátkou, jako se zkracuje výroba.

Vrátíme-li se k současné produkci, zjistíme nejen to, že cíle pro výrobu spotřebního zboží jsou mnohem skromnější než u produkce výrobních prostředků, ale také (stále podle oficiálních údajů) míra uskučnění těchto cílů je mnohem nižší než v případě výrobních prostředků (viz tabulka 4).

PŘEKLAD VÍTA LAMÁČ

Základy marxistické ekonomie:

Ekonomie blázince V

Další část překladu knihy "Ekonomie blázince". Její nedávno zesnulý autor Chris Harman absolvoval London School of Economics a byl dlouhodobým aktivistou Socialistické dělnické strany v Británii. Knihu vydal již v roce 1995 jako úvod do Marxovy ekonomie. Knížka je mj. i dokladem toho, že současnou světovou krizi předvídal marxisté již dávno.

Přejeme příjemnou četbu a zároveň prosíme pozorné čtenáře o to, aby nám případné chyby v překladu textu hlásili do redakce.

Rostoucí vykořisťování

Tendence klesající míry zisku neznamená, že míry zisku klesají vždy, stejně jak gravitační zákon nebrání některým předmětům (raketám, letadlům) stoupat. Spíše působí jako tlak na

zisk, který se kapitalisté snaží neutralizovat.

Pro ně je první způsob reakce na takový tlak na zisky nařizování, aby zaměstnanci pracovali déle a tvrději za nižší plat. Marx to popsal jako pokus kapitalisty o zvýšení "míry vykořisťování". A tvrdil, že jsou tři způsoby, kterými to

zkouší.

(a) "Absolutní nadhodnota"

Za prvé může kapitalista nařizovat, aby pracující pracovali po delší dobu, aniž by úměrně zvýšil jejich mzdy. Výsledkem je, že počet "přidaných" hodin,

které zaměstnanec dává kapitalistovi, roste absolutně, což je důvod, proč tomu Marx říká zvýšit "absolutní nadhodnotu".

Tato metoda zvyšování zisku byla velmi rozšířená v počáteční době průmyslového kapitalismu, a Marxův Kapitál uvádí toho mnoho příkladů.

Po většině tohoto století se však zdálo, jakoby zmizela do dějin. Alespoň ve vyspělých průmyslových zemích donutil odpor pracujících kapitalisty ke kratší pracovní době a placené dovolené. Ze 72 pracovních hodin týdně ve viktoriánské době zůstalo 48 hodin a pak 44 hodin týdně. Během hospodářské krize z počátku 30tých let americký Kongres šel dokonce tak daleko, aby hlasoval pro návrh zákona, který měl snížit pracovní týden na 30 hodin. A přestože tento návrh zákona byl nakonec zablokovan velkým byznysem, většinovým míněním bylo, že do budoucna budou pracující disponovat stále větším množstvím volného času.

Jak tvrdí B.K. Hunnicut ve studii pracovní doby v USA, byly jasné předpovědi, že:

"Pracovní doba bude nadále klesat stejně jako během více než sta předchozích let, a že ještě před koncem tohoto století by bylo zapotřebí méně než 660 hodin ročně od průměrného pracujícího - méně než 14 hodin týdně."

Avšak "ve skutečnosti dosáhl vývoj [snížení pracovní doby] trvajících celé století svého obratu v roce 1933 a proces se náhle obrátil, když se pracovní doba během dalšího desetiletí stále prodlužovala."

Během 40tých let se americká pracovní doba ustálila na nové, vyšší úrovni. Ale pak se během dalšího období hospodářské krize po r. 1973 znovu prodlužovala, jak Hunnicut uvádí:

"Agentura Louis Harris provedla za posledních 15 let řadu průzkumů o průměrné týdenní pracovní době v USA. Zjistila, že průměrná týdenní pracovní doba vzrostla o 20 procent, z 40,6 hodin v roce 1973 na 48,4 hodin v roce 1985."

V Británii je dnes průměrný pracovní týden o hodinu delší než v roce 1983, přičemž průměrný muž pracuje 45,1 hodin týdně včetně přesčasů. V Japonsku se průměrný pracovní rok krátil až do poloviny 70tých let, načež se stabilizoval. V kontinentální západní Evropě klesající trend v počtu odpracovaných hodin

pokračoval do recese na začátku 90tých let. Ale od té doby vyvíjeli zaměstnavatelé čím dál tím větší tlak, aby tento vývoj zvrátili, přičemž tvrdí, že taková pracovní doba škodí konkurenceschopnosti evropských podniků ve srovnání s Japonskem a USA. Až stávky německých kovářských odborů zastavily snahy zaměstnavatelů zvrátit jejich slib zavést 35ti-hodinový pracovní týden.

(b) "Relativní nadhodnota"

Za druhé mohou kapitalisté tlačit na pracující, aby tvrději pracovali. Marx upozornil, že jakmile kapitalisté v polovině 19. století zjistili, že nemohli dále zvyšovat pracovní dobu, začali ukládat pracujícím "zvyšování vydávání práce v daném čase, zvýšené vypětí pracovní síly a hustší zaplnění póru v pracovním dnu..."

Úsilí o zvýšení produktivity se stala posedlostí pro velký kapitál, jak to ukázalo hnutí pro "vědecké řízení" založené Američanem F.W. Taylorem v 90tých letech 19ého století. Taylor věřil, že každý úkol v průmyslu lze členit do jednotlivých složek a načasovat tak, aby se určilo maximum, kterého by pracovníci mohli dosáhnout. Tímto způsobem by se mohly odstranit jakékoli přerušení tempa práce a Taylor tvrdil, že mohl zvýšit množství práce vykonané v jeden den až o 200 procent.

Taylorismus našel své ztělesnění se zavedením montážní linky v automobilových závodech Henryho Forda. Rychlost práce lidí nyní závisela na rychlosti pohybu pásu spíše než na jejich individuální motivaci. V jiných odvětvích se dosáhlo stejného tlaku na lidi pracovat na plný plyn zvýšeným dohledem nadřízených, například pomocí mechanických čítačů na strojích ukazujících stupeň dosažené práce. A dnes se zkouší podobný přístup v řadě povolání bílých límečků, kde se zvyšují počet hodnocení, platí se podle výsledků, používají se čítače úhozů na klávesnici atd.

Zvyšování intenzity práce má pro kapitalisty tři výhody.

První kapitalista, který zvyšuje intenzitu práce jeho zaměstnanců, dokáže produkovat více za stejnou dobu než jeho soupeři, a tak má konkurenční výhodu na trhu. Ale ztrácí tuto výhodu, jakmile jej kopírují ostatní kapitalisté a zvýší produktivitu svých pracovníků. To je důvod, proč honba za zvýšením produktivity je nekonečná a proč se pracující hrozně mýlí, když přijímají argument kapitalisty, že zvýšená produktivita uchrání pracovní místa - to vede jedině k tomu, že pracující v různých firmách budou uvězněni do nekonečného a marného boje pracovat tvrději než ostatní.

Druhá výhoda pro kapitalisty je trvalejší. Zvýšení produktivity znamená, že pracující vyrábí hodnotu odpovídající jejich vlastní obživě v kratší době než předtím. Takže místo toho, aby potřebovali např. čtyři hodiny k výrobě zboží nezbytných pro obnovu jejich schopnosti pracovat (své pracovní síly), potřebují už jen tři nebo i dvě hodiny. Pokud je pracovní den stejné délky, může se zvýšit podíl končící v kapsách kapitalisty v podobě nadhodnoty.

Nadhodnota roste ve vztahu k pracovní síle, i když celkový pracovní den zůstane stejný. Z tohoto důvodu nazval Marx tento jev zvýšenou "relativní nadhodnotou".

Zvyšování intenzity produkce má i třetí výhodu pro kapitalisty, zejména v době rychlých technologických změn. Umožňuje jim získat více práce ze svých strojů, než budou zastaralé. To je zvláště cenné pro ně, pokud spojí zvýšení intenzity práce se směnovou prací a pružnou pracovní dobou, což jim umožní nechat běžet stroje 24 hodin za den každý den v týdnu.

Zvyšování intenzity práce je tak důležité, že kapitalisté byli příležitostně ochotni udělat ústupek a souhlasili s kratší pracovní dobou na oplátku za zvýšení produktivity.

Marx k tomu poznamenal:

"Kde máme práci, ne prováděnou nárazově, ale

opakovanou den co den s neměnnou jednotvárností, musí být nutně dosaženo bodu, kdy se prodloužení pracovního dne a zvyšování intenzity práce vzájemně vylučují, a to tak, že se prodloužení pracovního dne stává kompatibilní pouze s nižší intenzitou a vyšší intenzitou pouze se zkrácením pracovního dne."

Ze strany kapitalistů toto Taylor viděl jasně. Jeden z jeho programů na zvýšení intenzity práce se zabýval skupinou žen pracujících v technické kontrole. Pracovaly deset a půl hodiny denně, ale všiml si, že strávily určitý čas společnými rozhovory. Zkrátil jejich pracovní dobu o dvě hodiny a rozmístil jejich židle dále od sebe, takže už se nemohly mezi sebou bavit. To zvýšilo jejich produkci enormně, i když je to unavilo o tolik víc, že klesla jejich pozornost na práci. Taylor na to reagoval tím, že jim poskytl čtyři desetiminutové přestávky, během kterých se měly procházet a bavit se mezi sebou, aby tak obnovily svou pozornost.

Poněkud podobným způsobem se snažil Henry Ford o to, aby jeho pracovníci nejen pracovali na plný plyn, ale aby měli i pevně stanovené pauzy na "odpočinek" - nad kterými dohlížel, aby je pracovníci neplýtvali na věci jako je alkohol, které by snížily jejich pracovní schopnost.

Stejně postoje přetrvávají v některých podnicích dodnes. Příloha Financial Times o managementu tak např. píše, že v Japonsku "Mnoho společností zakazuje nadměrně dlouhé pracovní doby... Oki Electric, výrobce strojů, řekl, že její výzkumníci jsou vyhodnoceni podle výsledků jejich výzkumu, nikoli dle počtu hodin strávených na pracovišti". Dále píše, že i v Británii panuje určité "znepokojení kvůli nadměrné práci" protože "mnozí manažeri si např. uvědomují, že bez toho, aby si zaměstnanci vzali dovolenou a udržovali si život i mimo práci, nebudou moci vykonávat svou práci efektivně".

PŘELOŽIL THOMAS FRANKE

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno: .....

Adresa: .....

Telefon: .....

E-mail: .....

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Athénská bitevní linie

Mathew Cookson podává zprávu z Athén, frontové linie bitvy za zastavení ofenzívy šéfů naskrz Evropou, o nedávné generální stávce v Řecku.

Olli Rehn, komisař Evropské unie pro finanční záležitosti, odletěl nedávno do Řecka, aby vyžadoval po vládě dokonce ještě tvrdší rozpočtové škrt.

Ale rozměr odporu proti vládním útokům na dělníky již znepokojuje evropskou elitu.

Kolem miliónu a půl pracujících ve veřejném a soukromém sektoru uspořádalo generální stávku. Stávka paralyzovala Řecko.

Všechny lety do země a země byly zrušeny.

Nefungovala televize, některé obchody byly zavřeny a jezdilo jen pár autobusů a vlaků. Následující den nevyšly žádné noviny, protože nebyli žádní dělníci, kteří by je vytiskli.

„Stávka je velice silná“, říká našim novinám Yiannis Theoharis, odborář z telefonní společnosti Intracom. „Celá pracující třída věří, že se musíme bránit proti vládním útokům.“

„Zaměstnavatelé, bankéři a EU stojí za vládou. Chtějí, abychom měli snížené platy, benefity a zvýšili věk odchodu do důchodu.“

„Evropští vůdci chtějí použít Řecko, aby zaútočili na všechny pracující na kontinentě. Pokud zde zvítězí, budou pokračovat v útocích ve Španělsku, Francii, Británii, Německu a Portugalsku.“

na z největších demonstrací od pádu vojenského režimu v roce 1974. V městech a městečkách napříč zemí byly další velké protesty.

Odbory Pame, vedené Komunistickou stranou, organi-

a práci, abychom mohli vydělavat peníze.“

„Jsme tu na demonstraci společně. Odbory náš boj podporují“.

Hněv

V zemi existoval silný hněv na vládu Pasoku za prosazování škrtů, obzvláště ze strany lidí, kteří levě centristickou vládu v říjnu volili.

„Pasok neprosazuje socialistickou politiku,“ říká Christos Ilias, viceprezident poštovních odborů.

„Lidé tyto škrtky nechťejí. To je politika Bruselu a německých bank. Jsem v opozici vůči této politice a to podporuji Pasok.“

„Jsme generace 500 eur za měsíc“, říká George, mladý grafik. „To je všechno, co mnoho lidí dostává. Nemá dost, abychom mohli žít.“

„Nyní vláda chce, abychom měli méně peněz. Evropská unie chce, abychom platili za krizi. To neberem. Jediná cesta je dál bojovat.“

„Nemůžu najít práci celé měsíce,“ říká Anda, nezaměstnaná sociální pracovníce. „Ale když jsem pracovala, dostávala jsem pouze 680 eur za měsíc.“

„Dokonce, i když si najdu práci, budu placena na stejné úrovni – ačkoliv vláda chce redukovat i to.“

Také Loula a její kolegyně z kurýrské společnosti Speedex se připojili k demonstraci. Loula řekla, „že vláda a Evropská unie chce, abychom měli hlavy skloněné strachem. Ale pokud jsou odbory silné, lidé nemají strach. Musíme tato opatření zastavit. Jsou to zloději. A pokud víte, že jsou v okolí zloději, musíte s tím něco udělat.“

MARTIN ŠAFFEK

„Potřebujeme pokračovat v zápase. Lidé v Evropě se musí bránit.“

Imigranti

V Athénách se konala jed-

zvaly pochod o síle několika desítek lidí k řeckému parlamentu.

A řecká odborová centrála a levicové skupiny organizovaly 50.000 demonstraci, která následovala těsně po protestech Pame.

Bylo zásadním krokem vpřed, že afričtí a bangladéští imigranti pracující se poprvé ve velkých počtech přidali k dělnickým protestům.

Imigranti, kteří nemají v Řecku prakticky žádná práva a čelí krutému rasismu, pochodovali s řeckou Socialistickou dělnickou stranou. Tato strana byla v centru antirasistického hnutí.

Imigranti požadovali svá práva a skandovali „svobodu“.

„Nemůžeme získat povolení“, říkali imigranti. „Nemáme práci a to je velký problém. Každý den nás obtěžuje policie. Chceme prostě povolení

Předplat'te si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit .... exemplářů časopisu.

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Pošte restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682